

TERVISEAMET

KAUPLUSTE MÜÜGI- JA TEENINDUSSAALI NING
KAUBANDUSKESKUSTE ÜHISKASUTATAVALE ALALE
PAIGUTATUD DESINFITSEERIMISVAHENDI JA
DOSAATORITE OLEMASOLU NING NÕUETELE
VASTAVUSE KONTROLLIMINE

JÄRELEVALVEPROJEKT

Aruanne

Tallinn 2021

Sisukord

Lühikokkuvõte	3
I Sissejuhatus	3
II Järelevalveprojekti kirjeldus	4
1. Terviseameti ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti pädevus.....	4
2. Õigusaktid ja Terviseameti juhend	4
3. Järelevalveprojekti läbiviimise üksikasjad	6
III Järelevalveprojekti tulemused.....	7
1. Desinfektsioonipunktide märgistuse nõuetele vastavus.....	7
2. Desinfitseerimisvahendi registreerimise kohustuse täitmine.....	8
3. Desinfektsioonipunktide asukoht ja täitmise korraldamine	9
IV Kokkuvõte.....	10

Lühikokkuvõte

Järelevalve projekti raames kontrolliti 119 kaupluste müügi- ja teenindussaali ning kaubanduskeskuste ühiskasutatava ala (edaspidi ettevõtet), kus tuvastati ja kontrolliti tarbijale ja töötajale kasutamiseks välja pandud originaalpakendis või dosaatoris 117 desinfitseerimisvahendit (edaspidi desinfektsioonipunkti).

Kasutamiseks väljapandud kontrollitud desinfektsioonipunktidest vastasid kõikidele nõuetele ainult 2 (1,7%) desinfektsioonipunkti. Registreerimata desinfitseerimisvahendeid tuvastati 17% kontrollide puhul ja 2% ettevõtetest kasutasid hoopis kosmeetikatoodet (2%). Ainult pooled kontrollitud ettevõtetest (54%) kasutasid õige kasutajarühma jaoks registreeritud desinfitseerimisvahendeid ja 22% ettevõtetest kasutasid ainult kutsealaseks kasutamiseks registreeritud desinfitseerimisvahendeid, mida ei ole lubatud tarnida tavatarbijale kasutamiseks. Enamik ettevõtteid (95%) paigaldasid desinfektsioonipunkti õigesse kohta, ehk keskuse või poe sissepääsu juurde.

Tarnedokumentide kontrollimisel selgus, et mõned (12%) ettevõtted kasutasid mitu desinfitseerimisvahendit vaheldumisi ja kontrolli ajal ei olnud võimalik kindlaks teha, milline desinfitseerimisvahend oli desinfektsioonipunktis välja pandud ning 7 (6%) kontrolli puhul ei ühtinud desinfektsioonipunkti märgistus ettevõtte poolt esitatud teabega.

Ainult pooled (51%) ettevõtetest olid teadlikud Terviseameti [juhendist desinfektsioonipunktide märgistamise kohta](#). Suurem osa ettevõtteid (69%) täitsid desinfektsioonipunktid desinfitseerimisvahendiga ise ja ainult 23% ettevõtetest otsisid teenust sisse. Enamik kasutamiseks väljapandud desinfitseerimisvahendeid (95%) sisaldas toimeainena etanooli.

I Sissejuhatus

COVID-19 haigust põhjustava koroonaviiruse SARS-CoV-2 epideemiaga seoses oli [Vabariigi Valitsuse 19.08.2020 korraldusega nr 282 „COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja piirangud“](#) nõutud Terviseameti juhiste kohane desinfitseerimisnõuete täitmise tagamine kaupluse müügisaalis, teenuse osutaja teenindussaalis ning kaubandusettevõtte üldkasutatavas ruumis. [Terviseameti juhend desinfektsioonipunktide märgistamise kohta](#) avaldati Terviseameti [kodulehel](#) 2020. aasta sügisel ja uuendati 2021. aasta juulis.

Terviseameti desinfektsioonipunktide märgistamise juhendi kohaselt on desinfektsioonipunkt müügi- ja teenindussaalides, toitlustusettevõtetes, kaubanduskeskustes või mujal üldkasutatavates ruumides asuv koht väljapandud desinfitseerimisvahendi kasutamiseks, et töötajad ja tarbijad saaksid soovi korral oma käsi desinfitseerida. Desinfektsioonipunktis võib desinfitseerimisvahendit välja panna originaalpakendis või taastäidetava desinfektsioonivahendi dosaatoriga või seadmega. Kõikides desinfektsioonipunktides peab tarbijale olema nähtav teave desinfitseerimisvahendi kohta. Teave on vajalik, et tarbija saaks teha teadlikke valikuid desinfektsioonipunktis väljapandud toote kasutamiseks (näiteks allergeenide vältimiseks). Vajalik teave, millega desinfektsioonipunktid tuleb varustada, on leitav selle desinfitseerimisvahendi märgistuselt ehk etiketilt, millega täidetakse vastav desinfektsioonipunkt. Nõuded desinfitseerimisvahendi kohta esitatavale teabele tulenevad biotsiidiseadusest ja [biotsiidimäärusest](#)¹. Kui desinfektsioonipunktis kasutatakse vaheldumisi erinevaid desinfitseerimisvahendeid, siis tuleb vastavat teavet vajadusel uuendada.

Desinfektsioonipunktide nõuete vastavusega seoses hakkasid Terviseametile laekuma kaebused, millest tulenevalt suurenes tõenäosus, et üldkasutatavates ruumides, eriti kaubanduskeskustes vajab

desinfitseerimisnõuete täitmine parandamist. Desinfektsioonipunktide puudumine ohustab nakkushaiguse epideemilise leviku tõkestamist ja nõuetele mittevastavate desinfitseerimisvahendite laialdane kasutamine võib suurendada elanikkonna seas vahendite kasutamisest tingitud tervisekahjustuste tekkimise riski.

Toetudes eelnevale oli oluline saada ülevaade kaupluste müügi- ja teenindussaali ning kaubanduskeskuste ühiskasutataval alal desinfektsioonipunktide olemasolust ja nõuetele vastavusest, et võtta vajadusel kasutusele meetmed. Selleks viisid Terviseamet ametiabi korras koostöös Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametiga 2021. aastal juulist oktoobrini läbi järelevalve projekti.

Enne järelevalve alustamist avaldas Terviseamet koos Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametiga [uudisteate](#) eesmärgiga teavitada ettevõtteid algavast järelevalveprojektist ja meelde tuletada desinfitseerimisnõuete täitmise tagamise kohustusest ja kehtivatest nõuetest.

Selles aruandes kirjeldatakse järelevalveprojekti ja esitatakse järeldused.

II Järelevalveprojekti kirjeldus

1. Terviseameti ja Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti pädevus

Biotsiidide (sh desinfitseerimisvahendite) valdkonnas on Terviseamet pädev asutus [biotsiidiseaduse](#) § 6 alusel ning riikliku järelevalve ülesannet täitma volitatud asutus, kelle ülesandeks on riikliku järelevalve tegemine biotsiidiseaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide ning biotsiidimäärusega sätestatud nõuete täitmise üle hulgimüügil. Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ameti pädevus on riikliku järelevalve tegemine biotsiidiseaduse ja selle alusel kehtestatud õigusaktide ning biotsiidimäärusega sätestatud nõuete täitmise üle jaemüügil. Lisaks teostab [TTJA toote nõuetele vastavuse seaduses](#) sätestatu alusel riiklikku järelevalvet tarbijatele mõeldud toodete nõuetele vastavuse üle. Riiklik järelevalve on [korrakaitseaduse](#) § 2 lõike 4 kohaselt korrakaitseorgani tegevus eesmärgiga ennetada ohtu, selgitada see välja ja tõrjuda või kõrvaldada korrariikumine.

[Vabariigi Valitsuse 19.08.2020 korralduses nr 282 „COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja piirangud“](#) ja selle asendanud Vabariigi Valitsuse 23.08.2021 korralduses nr 305 „COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja piirangud“ kehtestatud nõuete üle teeb nakkushaiguste ennetamise ja tõrje seaduse § 44 lõike 1 alusel järelevalvet Terviseamet. Samas kuulub desinfitseerimisvahendite kaupluste müügi- ja teenindussaali ning kaubanduskeskuste ühiskasutataval alal kättesaadavaks tegemise üle järelevalve pädevus Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Ametile, kes ametiabi korras teostas kontrollid vastavalt Terviseameti juhistele.

2. Õigusaktid ja Terviseameti juhend

Tabelis 1 on toodud desinfektsioonipunktide nõuetele vastavuse kontrollimisel olulisemad biotsiidiseaduse, biotsiidimääruse ja [CLP-määruse](#)² sätted.

Vastavalt biotsiidiseaduse § 33 lg 1 tuleb arvestada sellega, et kutsealaseks kasutamiseks ettenähtud biotsiide ei tohi kättesaadavaks teha tarbijale tarbijakaitseaduse tähenduses.

Tabel 1. Olulisemad õigusaktide sätted desinfitseerimispunktide nõuetele vastavuse kontrollimisel.

Õigusakt	Õigussätted (artikkel, lisad)	Kokkuvõte
Vabariigi Valitsuse 19.08.2020 korraldus nr 282 „COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja piirangud“	Punkti 9 alapunktid 4 ja 5	Kliendid võivad siseruumis asuvas kaupluse müügisaalis, teenuse osutaja teenindussaaalis ning kaubandusettevõtte üldkasutatavas ruumis viibida ja liikuda, kui on täidetud muuhulgas järgmised tingimused: <ul style="list-style-type: none"> • valdaja on müügisaalis ja teenindussaaalis vähemalt sisenemisel ja väljumisel taganud desinfitseerimisvahendite olemasolu töötajatele ja klientidele; • tagatud on desinfitseerimisnõuete täitmine Terviseameti juhiste kohaselt.
Vabariigi Valitsuse 23.08.2021 korralduses nr 305 „COVID-19 haiguse leviku tõkestamiseks vajalikud meetmed ja piirangud“	Punkt 9	Avalikes siseruumides tuleb tagada desinfitseerimisvahendite olemasolu ja desinfitseerimisnõuete täitmine Terviseameti juhiste kohaselt.
Biotsiidiseadus	§ 8 lg 3	Biotsiidi on lubatud Eestis kättesaadavaks teha ja kasutada, kui see on saanud asjakohase loa või registreerimistunnistuse biotsiidiseaduse või biotsiidimääruse kohaselt.
Biotsiidiseadus	§ 33 lg 1	Kutsealaseks kasutamiseks ettenähtud biotsiide ei tohi kättesaadavaks teha tarbijale tarbijakaitseaduse tähenduses.
Biotsiidimäärus	Artikkel 17	Kohustus teha turul kättesaadavaks ainult loa saanud tooted.
Biotsiidimäärus	Artikli 69 lõige 2	Kohustus märgistada biotsiidid täiendava teabega.
CLP	Artiklid 17-23, 25-28	Märgistuse sisu ja keel.
CLP	Artikkel 31	Märgistuse kasutamise üldeeskirjad.

Tabel 2. Terviseameti juhendi desinfektsioonipunktide märgistamise kohta olulised nõuded.

Juhendis lõike nr	Nõue
2.2	Desinfektsioonipunktis võib desinfitseerimisvahendit välja panna originaalpakendis või taastäidetava desinfektsioonivahendi dosaatoriga või seadmega.
2.3	Kõikides desinfektsioonipunktides peab tarbijale olema nähtav teave desinfitseerimisvahendi kohta. Teave on vajalik, et tarbija saaks teha teadlikke valikuid desinfektsioonipunktis väljapandud toote kasutamiseks (näiteks allergeenide vältimiseks). Nõuded desinfitseerimisvahendi kohta esitatavale teabele tulenevad biotsiidiseadusest ja biotsiidimäärusest.
2.4	Kui desinfitseerimisvahend on desinfektsioonipunktis välja pandud originaalpakendis, siis on nõutud teave juba pakendil. Kui desinfitseerimisvahendi jaoks kasutatakse dosaatorit või seadet, kus nõutud teave välja ei paista, tuleb see eraldi seadmele lisada. Kui desinfektsioonipunktis kasutatakse vaheldumisi erinevaid desinfitseerimisvahendeid, siis tuleb vastavat teavet vajadusel uuendada. Vajalik teave, millega desinfektsioonipunktid tuleb varustada, on leitav selle desinfitseerimisvahendi märgistuselt ehk etiketilt, millega täidetakse vastav desinfektsioonipunkt.
2.5	Desinfektsioonipunkti juures peab olema toodud kogu desinfitseerimisvahendi märgistuselt toodud informatsioon ning esile tõstetud järgmine teave: 2.5.1. desinfitseerimisvahendi nimi; 2.5.2. desinfitseerimisvahendi registreerimistunnistuse või loa number; 2.5.3. desinfitseerimisvahendi toimeaine nimi ja selle kontsentratsioon; 2.5.4. teave ohtude kohta (ohuklassi märgistuselemendid); 2.5.5. desinfitseerimisvahendi kasutusjuhend.

3. Järelevalveprojekti läbiviimise üksikasjad

Järelevalveprojekti raames alustas kontrollidega Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet 2021. aasta juulis ja esitas Terviseametile aruandetabeli 2021. aasta oktoobris.

Sihtrühma kuulusid suurima külastatavusega kaupluste müügi- ja teenindussali ning kaubanduskeskuste ühiskasutatavad alad, kus desinfektsioonipunkte kasutab kõige rohkem tarbijaid. Valikusse kuulus 119 objekti.

Järelevalveprojekti raames kontrollid teostas Tarbijakaitse ja Tehnilise Järelevalve Amet Terviseameti poolt koostatud objektide valimi, tulemuste talletamiseks küsimustiku ja aruandlustabeli põhjal. Desinfektsioonipunktide kontrollimisel keskenduti järgmistele üksikasjadele:

1. Desinfektsioonipunkti täpne asukoht.
2. Desinfitseerimisvahendi nimetus (kohapeal saadud info).
3. Kas ettevõtte on teadlik, et desinfektsioonipunkti märgistamise kohta on olemas terviseameti juhend?
4. Kas on olemas desinfektsioonipunktide täitmise kord/ juhend?
5. Kas on olemas desinfektsioonipunktide kasutatava desinfitseerimisvahendi tarnedokumentid?
6. Desinfektsioonipunktis olevat desinfitseerimisvahendit tarninud ettevõtte andmed?
7. Tarnitud biotsiidi nimetus vastavalt tarnedokumentidele
8. Tarnitud biotsiidi kogus vastavalt tarnedokumentidele
9. Tarneaeg vastavalt tarnedokumentidele

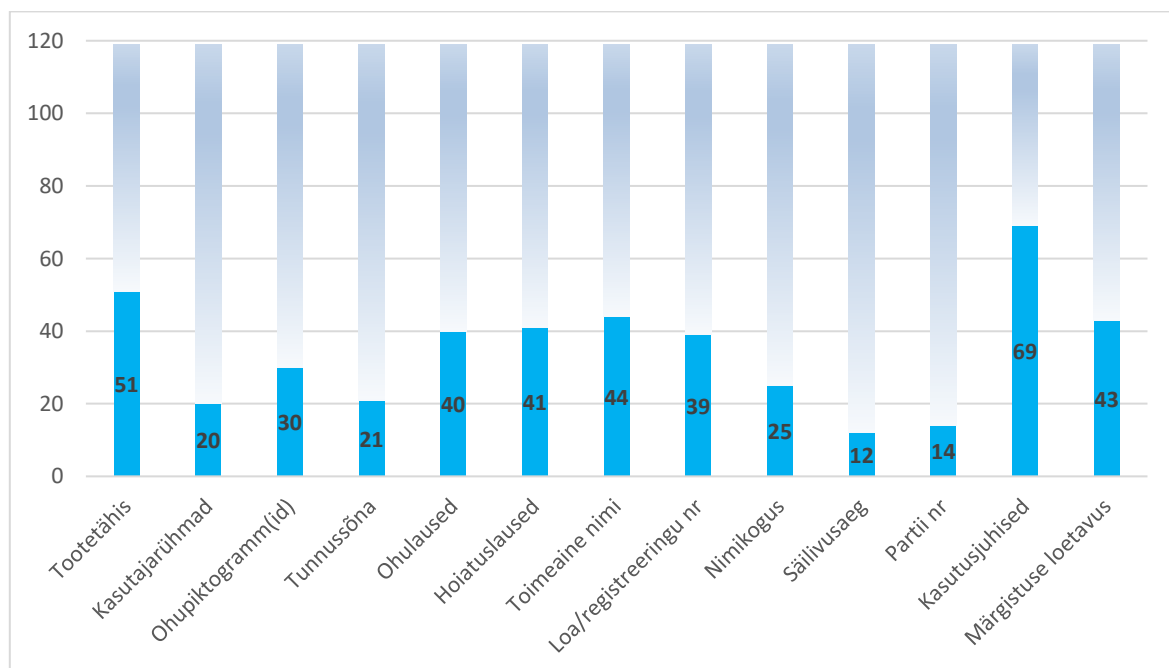
10. Kas desinfitseerimispunkti oleval biotsiidil on registreeritud?
11. Registreerimistunnistuse või loa number
12. Desinfitseerimisvahendi originaalpakendil olev märgistus
13. Desinfitseerimispunkti märgistus
 - a. Toimeaine(te) nimetus desinfitseerimispunkti märgistusel
 - b. Toimeaine(te) nimetus originaalpakendi märgistusel
 - c. Toimeaine(te) kogus desinfitseerimispunkti märgistusel
 - d. Toimeaine(te) kogus originaalpakendi märgistusel
14. Kasutatava desinfitseerimisvahendi nimetus, kasutajarühmad, kasutusjuhend
15. Kas desinfitseerimispunkti märgistus langeb kokku desinfitseerimisvahendi originaalpakendil oleva märgistusega?

III Järelevalveprojekti tulemused

Järelevalve projekti raames kontrolliti 119 ettevõtet ja 117 desinfitseerimispunkti, sest kahes ettevõttes desinfitseerimispunkt puudus. Ainult pooled (51%) ettevõtetest olid teadlikud Terviseameti juhendist desinfitseerimispunktide märgistamise kohta. Enamik kasutamiseks väljapandud desinfitseerimisvahendeid (95%) sisaldasid toimeainena etanooli.

1. Desinfitseerimispunktide märgistuse nõuetele vastavus

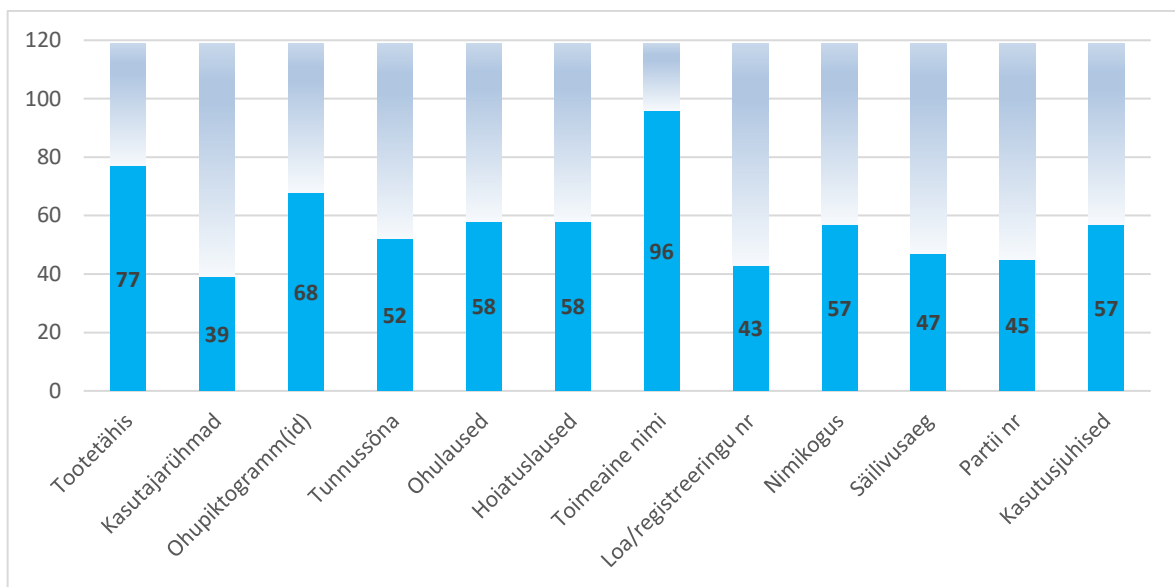
Desinfitseerimispunktide (s.t dosaatori ja originaalpakendi) märgistus vastas täielikult nõuetele ainult 2 (1,7%) korral. Märgistus puudus 18 (15%) ja ei olnud loetav 74 (63%) desinfitseerimispunkti puhul. Joonisel 1 on esitletud kontrollitud desinfitseerimispunkte, mille puhul üks või teine märgistuse element vastas nõuetele. Suurem osa puudustest olid seotud säilivusaega, partii numbriga, kasutajarühma, nimikoguse, toimeaine nimetuse ja ohupiktogrammide märkimata jätmisega.

Joonis 1. Kontrollitud desinfitseerimispunktide märgistuse vastavus nõuetele

Desinfektsioonipunkti märgistus ei langenud 87% juhtudest kokku kasutatud desinfitseerimisvahendi originaalpakendil oleva märgistusega. Peamisteks põhjusteks oli desinfektsioonipunkti märgistuse puudumine või selle puudulikkus. Desinfitseerimisvahendi tarnedokumentid olid kättesaadavad 75% ettevõtetest. Tarnedokumentide kontrollimisel selgus, et mõned (12%) ettevõtted kasutasid mitu desinfitseerimisvahendit vaheldumisi ja kontrolli ajal ei olnud võimalik kindlaks teha, milline desinfitseerimisvahend oli desinfektsioonipunktis välja pandud ning 7 (6%) kontrolli puhul ei ühtinud desinfektsioonipunkti märgistus ettevõtte poolt esitatud teabega.

Desinfitseerimisvahendi originaalpakendi märgistus vastas täielikult nõuetele ainult 12 korral (10%). Joonisel 2 toodust nähtub, et kõige rohkem nõuetele mittevastavusi esines seoses sellega, et desinfitseerimisvahendi originaalpakendile ei olnud märgitud kasutajarühma ja loa või registreerimistunnistuse numbrit.

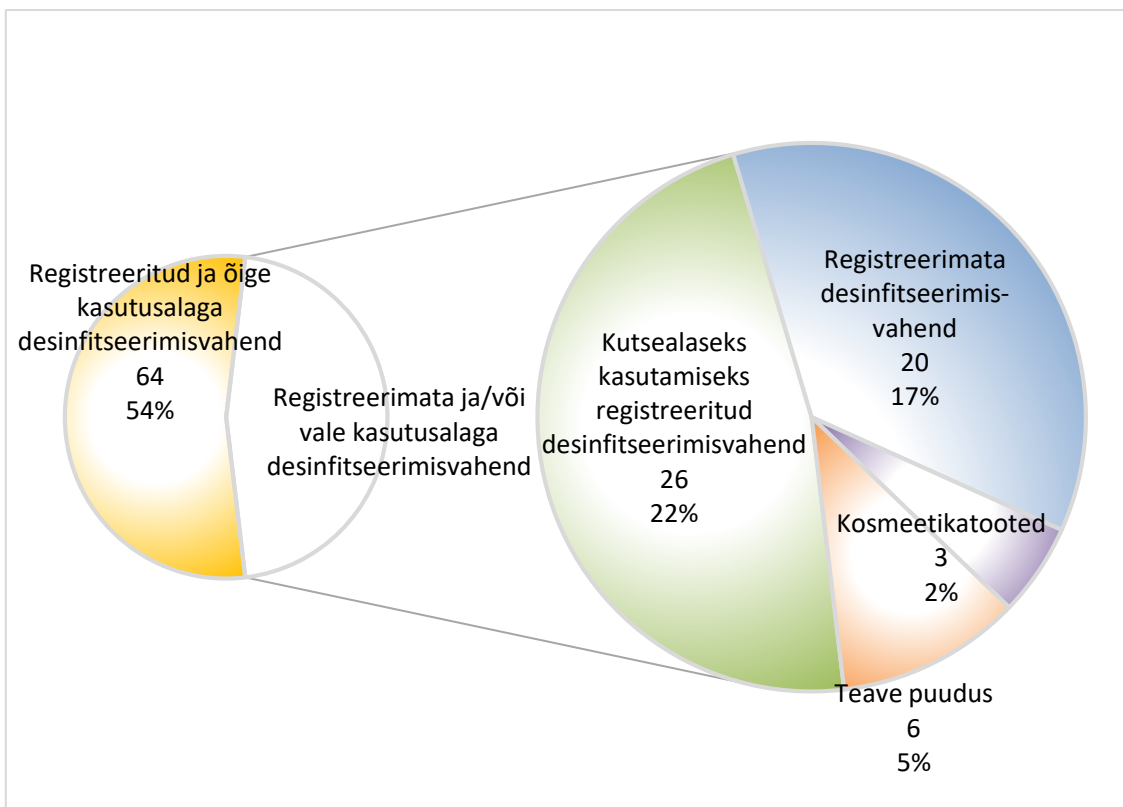

Joonis 2. Kontrollitud desinfitseerimisvahendite märgistuse vastavus nõuetele

Kontrollitud ettevõtetega võeti kontrolli järel ühendust välja selgitamiseks ettevõtete kavatsusi nõuetele vastavusse viimise osas. Saadud tagasiside kohaselt tegelesid desinfektsioonipunkti märgistuse parandamisega 92 (79%) ettevõtet.

2. Desinfitseerimisvahendi registreerimise kohustuse täitmine

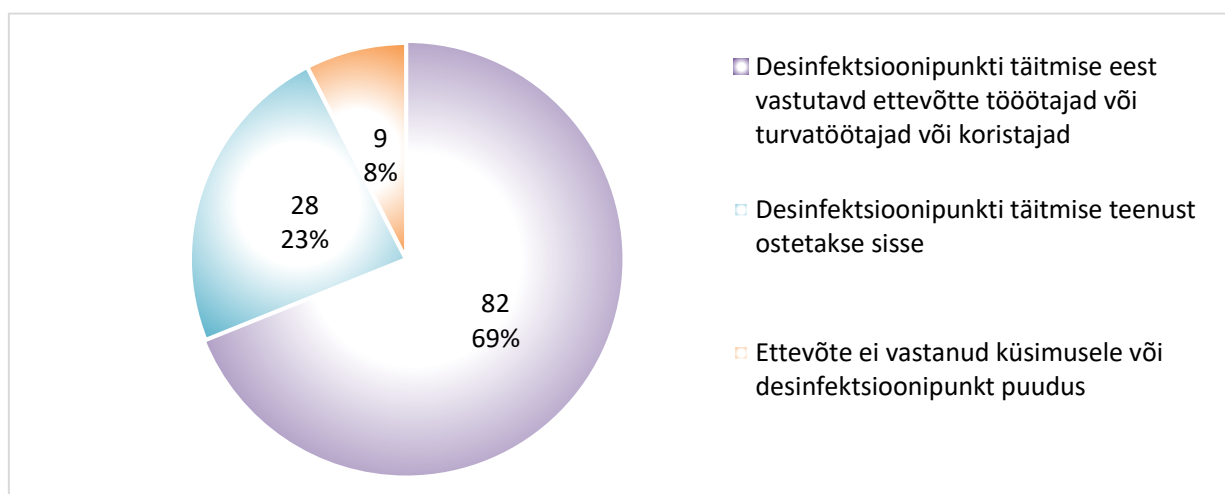
Järelevalveprojekti tulemusena selgus, et ainult 54% kontrollitud ettevõtetest kasutas õige kasutajarühma registreeritud desinfitseerimisvahendeid, 22% ettevõtetest kasutas desinfektsioonipunktis ainult kutsealaseks kasutamiseks registreeritud desinfitseerimisvahendeid, mida tavatarbijale kasutamiseks ei ole lubatud tarnida. 2% ettevõtetest kasutasid desinfitseerimisvahendi asemel kosmeetikatoodet. Joonisel 3 on toodud ülevaade desinfitseerimisvahendi registreerimise ja kasutajarühma kontrolli tulemustest.

Joonis 3. Desinfitseerimisvahendi registreerimise ja kasutajarühma kontrolli tulemused

3. Desinfektsioonipunktide asukoht ja täitmise korraldamine

Enamik ettevõtteid olid desinfektsioonipunkti paigaldanud keskuse või poe sissepääsu juurde. Joonisel 4 on toodud ülevaade desinfektsioonipunkti desinfitseerimisvahendiga täitmise korraldamisest. 69% ettevõtetest täitsid desinfektsioonipunkte desinfitseerimisvahendiga ise ja 23% ettevõtetest otsid teenust sisse. 26% kontrollitustest olid olemas juhised desinfektsioonipunkti täitmiseks.

Joonis 4. Desinfektsioonipunkti desinfitseerimisvahendiga täitmise korraldamine

IV Kokkuvõte

Järelevalve projekti raames kontrolliti 119 ettevõtet ja 117 desinfektsioonipunkti. Tulemused näitavad, et korrektse märgistusega käte desinfitseerimise võimaluse tagamine vajab parandamist. Kontrollitud desinfektsioonipunktidest vastasid kõikidele nõuetele ainult 2 (1,7%) desinfektsioonipunkti.

Tarnedokumentide kontrollimisel selgus, et mõned (12%) ettevõtted kasutasid mitu desinfitseerimisvahendit vaheldumisi ja kontrolli ajal ei olnud võimalik kindlaks teha, milline desinfitseerimisvahend oli desinfektsioonipunktis välja pandud ning 7 (6%) kontrolli puhul ei ühtinud desinfektsioonipunkti märgistus ettevõtte poolt esitatud teabega.

Registreerimistunnistusega või loata desinfitseerimisvahendeid tuvastati 17% kontrollide puhul ja 2% ettevõtetest kasutasid hoopis kosmeetikatoodeid (2%). Suurem osa ettevõtetest (69%) täitsid desinfektsioonipunktid desinfitseerimisvahendiga ise ja ainult 23% ettevõtetest ostsid teenust sisse. Enamik kasutamiseks väljapandud desinfitseerimisvahendeid (95%) sisaldas toimeainena etanooli. Ainult pooled kontrollitud ettevõtetest (54%) kasutasid õige kasutajarühma jaoks registreeritud desinfitseerimisvahendeid ja 22% ettevõtetest kasutasid ainult kutsealaseks kasutamiseks registreeritud desinfitseerimisvahendeid, mida ei ole lubatud tarnida tavatarbijale kasutamiseks. Enamik ettevõtetest (95%) paigaldasid desinfektsioonipunkti õigesse kohta, ehk keskuse või poe sissepääsu juurde.

Ainult pooled (51%) ettevõtetest olid teadlikud Terviseameti [juhendist desinfektsioonipunktide märgistamise kohta](#) ja suurem osa ettevõtetest (79%) olid kohe nõus mittevastavused kõrvaldama ja üldiselt suunatud koostööle. Eeloleva põhjal võib järeldada, et paljud nõuetele mittevastavused oleks võinud vältida ja seega on oluline jätkata teavitustööga.

Kõikides desinfektsioonipunktides peab olema nähtav teave desinfitseerimisvahendi kohta. Teave on vajalik selleks, et tarbija saaks teha teadlikke valikuid desinfektsioonipunktis väljapandud toote kasutamiseks (näiteks allergeenide vältimiseks). Kui desinfitseerimisvahend on välja pandud originaalpakendis, siis on nõutud teave pakendil. Kui desinfitseerimisvahendi jaoks kasutatakse dosaatorit või seadet, kus nõutud teave välja ei paista, tuleb see eraldi seadmele lisada. Ettevõtted peavad pöörama tähelepanu sellele, et ainult tootja poolt tavatarbijale kasutamiseks ette nähtud desinfitseerimisvahendeid, mis on nõuetekohaselt märgistatud, võib kasutada üldkasutatavates ruumides olevates käte desinfektsioonipunktides.

Õigusaktide nimetused lahti kirjutatuna

¹ Biotsiidimäärus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 528/2012, 22. mai 2012, milles käsitletakse biotsiidide turul kättesaadavaks tegemist ja kasutamist

² CLP-määrus on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määrus (EL) nr 1272/2008, 16. detsember 2008, mis käsitleb ainete ja segude klassifitseerimist, märgistamist ja pakendamist ning millega muudetakse direktiive 67/548/EMÜ ja 1999/45/EÜ ja tunnistatakse need kehtetuks ning muudetakse määrust (EÜ) nr 1907/2006/EÜ EMPs kohaldatav tekst